

Runda mattan

En undersökning om att arbeta i grupp med ett gemensamt mål.

Bild:1

Foto av: Englund Levander, Malin

Maria Taljo

Konstfack, Institutionen för bildpedagogik

Läroutbildning, inriktning design och lärande med examensarbete, Ht 2010

Examensarbete 15hp skriftlig del

Handledare teori: Camilla Gåfväls

Handledare gestaltning: Carina Gunnars och Anna Kindgren

Opponent: Therese Bengtsson

Datum för examination: 2011-01-14

Abstrakt

Denna undersökning har sin utgång i en designpedagogisk situation där fokus ligger kring frågan: Hur kan samverkan och samarbete synliggöras i ett designpedagogiskt projekt där en artefakt skapas gemensamt av gymnasielever? Frågeställningen syftar främst till att synliggöra hur en grupp agerar i en utarbetad workshop. Sammanhållning är ett centralt motiv i undersökningen. Workshopens utformning avser att synliggöra hur elever samverkar i en grupp. Underfrågan är: Hur ser eleverna på en pedagog som medverkar i det gemensamma arbetet i form av en workshop? På motsvarande sätt är det intressant att se hur pedagogens roll kan påverkas av en utarbetad workshop. Projektet bär namnet ”Runda mattan”. Vilket kommer av att projektets mål var att tillverka en rund matta. Materialet har till största delen bestått av plast i olika valörer.

Det var tre grupper som arbetade med mattan under tre olika lektionstillfällen. Det vill säga, undersökningen studerar tre olika grupper med ett gemensamt mål. Observationerna har både riktats mot enskilda grupper och skillnader grupperna emellan. Genom att iakttä det mest vanligt förekommande mönstren i grupparbetet har förhoppningen varit att upptäcka företeelser som gynnar gemenskap.

Ur interaktionen som skapats mellan deltagare bildas ny kunskap. Det avser nödvändigtvis inte den kunskap man varseblir genom teoretiska eller praktiska ämnen. Kunskapen i denna undersökning behandlar främst den kunskap vi får via samspelet människor emellan. På det sättet kan de normer som inte gynnar gemenskap negligeras.

Resultatet av undersökningen består av en uppsats samt artefakten ”Runda mattan”. Uppsatsen resonerar kring frågeställningen med hjälp av teorier utifrån socialkonstruktionism och pedagogik. Den gestaltande delen kommer förutom mattan återges i affischform. Affisken ska med sin bildliga form relatera till essensen i undersökningen, där dess grundläggande syfte lyfts fram. Det är gruppen som är huvudaktör och arbetet är resultatet. Mattan, affisken och uppsatsen kommer att ställas ut under en vecka på Konstfack i januari 2011.

Titelsida

Abstrakt

Innehållsförteckning

Inledning	1
Bakgrund	1
Syfte och frågeställning	2
Urval och avgränsning	3
Empiri	4
Metod	4
Transformationsdesign	5
Workshopen	6
Fotografier och intervjuer	6
Tillvägagångssätt	7
Teori	7
Socialkonstruktionism	8
Pedagogik	8
Arbeta i grupp	9
Tidigare forskning	10
Bearbetning och analys	12
Arbetsgång och ramar för samarbete	12
Gruppen och pedagogen	13
Workshop ett	13
Workshop två	15
Workshop tre	16
Alla workshopstillfällena i jämförelse med varandra	17
Innebörd och situation	18
Problemlösning genom skapande	19
Rummets betydelse	21
Bedömning av workshopen ”Runda mattan”	22
Deltagarnas syn på designarbetet	23
Resultat och tolkning	26
Grupparbeten	26
Pedagogen som medverkande idégivare	27
Slutdiskussion	28
Källförteckning	31
Tryckta källor	31
Otryckta källor	32
Bildförteckning	32

Inledning

Med en gemensam problemlösning i form av en uppgift startades en designpedagogisk undersökning med tre gymnasieklasser. Problemet vi skulle lösa var en gemensam gestaltning i form av en designad artefakt i ett visst material. Genom att gruppen skapar en artefakt tillsammans med hjälp av en utarbetad metod kom det gemensamma arbetet att kallas för ett designpedagogiskt projekt.

Som blivande lärare vill jag öka min förståelse över hur ett gott arbetsklimat och en god sammanhållning i en grupp kan främjas. Avsikten var att skapa något tillsammans genom ett prestigelöst krav på det som elever gör. Alla skulle designa ett gemensamt objekt i form av en matta. Mattan skulle göras av plast i olika valörer. Arbetet planerades att bestå av tre olika gymnasieklasser som fick ett arbetstillfälle var. I och med det minskades möjligheten för medverkande klasser att styra utformning och design på mattan. Det vill säga varje klass avsågs att arbeta med olika delar under tillverkningsprocessen.

Min grundsyn är att det är viktigt att vi skapar oss en så öppen syn som möjligt av vår verklighet. Genom att skapa olika metoder inom kunskapsförmedling kanske nya perspektiv av tillvaron kan framvisas. Detta kan i sin tur ha en betydande effekt över hur vi påverkar varandra i en gemenskap. Utgångsläget har således varit en workshop som inte varit betygsbaserad för att minska vissa krav i arbetsprocessen.

Bakgrund

I boken *Pedagogik en grundbok*, beskriver ungdomsforskare Thomas Ziehe hur den kulturella möjligheten till självakttagelse begränsas till ett begär efter självbekräftelse genom andra. ”Att kunna se sig själv”, är något som för många bara inträffar om de kan vara säkra på en ökad uppmärksamhet från andra. Ungdomars känslolägen och upplevelser är så utbredda att de också återspeglas i vuxenvärlden.¹ Enligt vad jag själv upplevt, spelar tidigare känslor och upplevelser en stor roll livet igenom. Jag menar att ifall vår omgivning lämnar negativa upplevelser och inte återspeglar en sann verklighet, finns det en risk i längden att det överförs i vårt handlande. I sin tur kan det bidra till negativa konsekvenser i vår tillvaro med andra människor. Med denna anledning är det betydelsefullt att skolan skapar både normbrytande

¹ Ziehe, Thomas (2000) *Pedagogik en grundbok*, Stockholm: Liber AB. s. 82.

och alternativa metoder för samarbete. Genom att samarbeta med varandra mot ett gemensamt mål ingår vi i en grupp och på det sättet uppstår det olika slags interaktioner mellan deltagare. Därigenom kan den enskilde personens känslor och upplevelser påverkas mångsidigt med hjälp av en gemenskap med andra individer.

Workshopen var formad så att alla på ett eller annat sätt skulle få kontakt med varandra. Givetvis kunde inte alla elever i en klass arbeta med varandra på en och samma gång. Däremot skulle varje elev jämsides se hur den andre arbetade. Varpå andras idéer skulle inspirera till egen handling. Det vill säga, egen konkret handling i en gemensam tillverkningsprocess. I skolsammanhang arbetar elever vanligen enskilt, parvis eller i mindre grupper. Att arbeta med ett gemensamt objekt, vilket dessutom sträckte sig till andra klasser är mer ovanligt. Genom att bryta ett normativt mönster i skolsammanhang kan kunskapsförmedling främjas i ett vidare perspektiv.

Enligt Fanny Ambjörnsson, socialantropolog, kan normen ofta medföra en såväl trång som diffus syn på tillvaron och samspelet med andra individer. Det vill säga att föreställningar om normalitet baseras på avvikelser och föreställningar. Dessa kan både vara flytande och omformulerbara, ibland svåra att verbalisera.² I undersökningen var avsikten att föreställningar som dessa skulle negligeras med hjälp av en utarbetad workshop.

Syfte

Undersökningens syfte är att ge eleverna kunskap kring att samarbeta i en hel grupp. För att synliggöra denna kunskap fick deltagarna reflektera över upplevelser kring arbetet i gruppen med inriktning på gemenskap. Workshopens utformning är en del i undersökningen. Syftet är också att problematisera vad som händer med samarbetet när en utomstående pedagog kommer in i en befintlig grupp och genomför en workshop.

Frågeställning

Frågeställningen som undersökningen behandlar är: *Hur kan samverkan och samarbete synliggöras i ett designpedagogiskt projekt där en artefakt skapas gemensamt av gymnasieelever?* Underfråga är: *Hur ser eleverna på det gemensamma arbetet i workshopen?*

² Ambjörnsson, Fanny (2003) *I en klass för sig. Genus, klass och sexualitet bland gymnasietjejer*, Stockholm: Ordfront förlag, s. 297.

Urval och avgränsning

Undersökningen har ägt rum i en gymnasieskolas bildsal och trapphus, under tre veckor höstterminen 2010. Det föll sig naturligt att välja ett samarbete med en gymnasieklass, eftersom min undersökning grundat sig på tidigare upplevelser som elev i både grundskola och gymnasium. Med anledningen av att betyg inte skulle användas som bedömningsgrund i workshopen, var det lämpligt att arbeta med tre olika klasser under tre olika lektionstillfällen. I varje klass deltog sjutton elever. Två klasser från årskurs ett med naturvetenskaplig inriktning, en klass från årskurs två respektive tre med blandade inriktningar.

Fokus i studien ligger på de händelser som uppkom utifrån den metod som tillämpades i arbetet med eleverna i workshopen. Avsikten var att skapa något tillsammans genom ett prestigelöst krav på det som görs. Tanken är att arbetsmetoden ska synliggöra vad som händer i en grupp när de försöker lösa ett gemensamt problem som finns i en uppgift. Workshopen har även utformats så att välviljan till samarbete ska främjas. Det vill säga, eleverna skall inte jobba enskilt eller i mindre grupper. Agerandet i workshopen avsågs vara en kollektiv handling med gemensamma beslut och mål.

Arbetsmaterialet har bestått av plast i olika valörer och tjocklekar. Plast kan användas på många olika sätt, vilket kan medverka till ett öppet mottagande av materialet. Ofta relateras plast till ett billigt material som förknippas med slit och släng. Vilket kan bidra till ett avspänt förhållande till att arbeta med plast som underlag i processen.

När arbetet växte i storlek blev det lämpligt att flytta tillverkningen till skolans trapphus. Förflyttning från klassrummet till en annan miljö ingick som en del i projektet. För att alla medverkande och övriga på skolan skulle få möjlighet att se den färdiga artefakten i sitt sammanhang, placerades mattan ut i skolans trapphus en förmiddag. Avsikten var att mattan skulle väcka uppmärksamhet och eftertanke kring arbetet genom att påverka den befintliga omgivningen med sin synbara närvaro i en oväntad kontext.

Bild 2: Arbetets centrala punkt

Bild 3: Arbete med delar till mattan

Bild 4: Närbild av arbete

Empiri

Kameran och diktafonen har varit två ovärderliga redskap gällande datainsamling. Ur det gemensamma designprojektet föddes artefakten ”Runda mattan”. Det finns rikligt med fotodokumentation över hur mattan skapats. Varav några bilder är fotograferade av klassens lärare Malin Englund Levander. Kortare anteckningar har gjorts utifrån varje arbetstillfälle för att sammanfatta händelseförloppen och synliggöra observationer. Diktafonen har främst använts under intervjuerna och någon enstaka gång vid diskussionerna med helklass. Varje intervju har transkriberats. Intervjudeltagarna har namngetts med fingerade namn på grund av elevernas anonymitet. Arbetsprocessen har fungerat som ett verktyg för att synliggöra samarbetet i gruppen.

Metod

Studien är inspirerad av etnografisk metod, eftersom den passar bra för att studera hur en grupp fungerar i ett klassrum. Det etnografiska fältarbetet består av deltagande observationer, insamling av bearbetat material och kvalitativa intervjuer. Birgitta Kullberg fil.dr i pedagogik och didaktik, beskriver att det finns skilda uppfattningar bland etnografer för vad som utgör innebörden i deltagande observation. Man talar om deltagande observation som ett pågående och intensivt observerande, lyssnande och talande. Följaktligen kan deltagande observation tolkas som ett övergripande begrepp för alla tekniker en etnografisk studie innehåller.³ Med den anledningen vill jag klargöra vad deltagande observation avser i denna studie.

I egenskap av undersökare arbetar jag parallellt med en reflekterande blick och en medverkan i det gemensamma arbetet. Det betyder att jag studerade arbetet utifrån individen, gruppen och den medverkande pedagogens roll i sammanhanget kring arbetet av ”Runda mattan”. Främst ville jag synliggöra det som hände mellan deltagarna utifrån arbetssituationen. Jag valde att informera mina avsikter med undersökningen vid första introduktionstillfället. Det är viktigt att etablera en förtroenderelation mellan forskare och deltagare redan i tidigt skede i etnografiskt baserade studier.⁴

Mina kvalitativa forskningsintervjuer utgick från sju frågor. Frågornas utformning kan ses som en egen konstruktion och kan därmed inte ge ett entydigt svar på alla deltagares uppfattning om workshopstillfället. Med kvalitativ forskning menas att forskningen följer

³ Kullberg, Birgitta (2004) *Etnografi i klassrummet*, Lund: Studentlitteratur, s. 92.

⁴ Lalander, Philip, Johansson, Thomas (2009) *Ungdomsgrupper i teori och praktik*. III: Lund: Författarna och Studentlitteratur AB, s. 236.

undersökarens upptäckandets väg som sedan klarläggs. Det är en växelverkan mellan observationer och idéer såväl som mellan delar och den framväxande helheten.⁵

Jag genomförde sex intervjuer sammanlagt, varav fem enskilda och en i helgrupp. Urvalet av elever skedde genom förfrågning och viljan från elever att vara med i en intervju. Intervjun tog mellan fem till tio minuter. Frågorna har formulerats utifrån undersökningens syfte och frågeställning.

Sju frågeställningar som intervjun utgick ifrån:

1. Hur upplevde du sammanhållningen i klassen under workshopen?
2. Hur påverkade workshopens utformning sammanhållningen i klassen?
3. Hur påverkade lärarens medverkan i det gemensamma arbetet av ”Runda mattan”?
4. Hur upplevde du din insats i workshopen?
5. Hur tror du man kan påverka gemenskap i en grupp?
6. Hur kände du inför att arbeta kollektivt med ett gemensamt föremål?
7. Vilken helhetsupplevelse fick du av denna workshop?

Transformationsdesign

Utöver den etnografiskt inspirerade delen har undersökningen anknytningar till metoder inom transformationsdesign. Transformationsdesign är den princip som präglat workshopen med koncentration på medverkaren. Brukaren ställs i fokus och behov är grunden medan processen fungerar som resultat. En av transformationsdesignens styrkor ligger i att förmedla olika synvinklar och underlätta samarbete.⁶ Transformationsdesign syftar till att överlämna en ny lösning för en fortlöpande förändring.⁷ Transformationsdesign utforskar det man gör, via hur man tänker och ansluter sig till ett skeende. Ofta används transformationsdesign för att stödja människor och organisationer för att uppnå en önskad förändring eller att lösa problem. I workshopen är transformationsdesign något som bygger på traditionella designfärdigheter för att ta i tur med sociala frågor.⁸

Designprocessen har varit en metod för att undersöka ifall det finns en väg för att skapa önskvärda förändringar och mönster i en grupp.⁹ På senare tid har projekt inom transformationsdesign resulterat i skapandet av nya roller, nya organisationer, nya system och nya målsättningar.¹⁰ Vissa designer menar att transformationsdesign kan användas för att

⁵ Kullberg (2004), s. 54.

⁶ Burns, Colin m.fl. (red) (2006), Red Paper 02 Transformation Design, London: Design Council, s. 20.

⁷ Ibid., s. 21,

⁸ Ibid., s. 6,

⁹ Ibid., s. 6,

¹⁰ Ibid., s. 2,

utforma en arbetsbeskrivning av en ny produkt.¹¹ I denna undersökning används transformationsdesign för att utforma en designpedagogisk situation för att skapa en ny syn på kunskapsmål. Vilket bland annat är betydelsen av en hel grupps samspel till varandra.

Workshopen

Workshopen bestod av tre mindre workshops, med ett och samma tema fördelade på tre olika tillfällen och med tre olika grupper i egenskap av gymnasieklasser. På grund av att workshopen omfattades av flera grupper kom workshopen att nämnas som projekt. Det vill säga projektet ”Runda mattan”, där en och samma artefakt skulle skapas av flera grupper. Första workshopen startades med att en av klasserna påbörjade arbetet med mattan, varefter nästa klass fortsatte att arbeta där den andra slutat. Därför har deltagarna inte vetat hur mattan skulle gestalta sig under arbetets gång. Det hela påminde om det tillvägagångssätt som används då vikkubbar görs. Skillnaden är att deltagarna kunnat se allt som föregående klass gjort innan de fullföljt arbetet. Jag är den enda som har varit med under hela processen, eftersom jag arbetat tillsammans med varje enskild klass under alla tre lektionstillfällen. Valet av formen på mattan grundar sig i att alla ska kunna se och prata med varandra under arbetet med mattan. Den runda formen är något jag upplever främjar samarbete. Arbetet med ”Runda mattan” kan också ses som en övning i att skapa en bra sammanhållning i gruppen. Hur eleverna arbetar med att framställa en matta kallar jag för arbetsmetod. Själva workshopen som är utformad av mig med en bestämd avsikt beskrivs som undersökningsmetod. Avsikten med undersökningsmetoden är att kunna synliggöra samverkan och samarbete bland elever i en grupp.

Fotografier och intervjuer

Fotografier och intervjuer fungerar som underlag för att stödja min analys kring arbetet runt gestaltningen. De enskilda intervjuerna kan ses som ett slags informativt samtal mellan deltagarna och mig. De mer spontana frågorna inför hela klasser används som stöd för att utforska ett generellt helhetsintryck över hela gruppernas upplevelser, vilket även nyttjats under mina analyser.

Det är viktigt att behandla deltagarna med öppenhet och respekt, där öppenhet innebär att jag är tydlig med vad forskningen handlar om.¹² Därför var det betydelsefullt att

¹¹ Ibid., s. 21,

frågorna både skulle ha ett klarläggande syfte med undersökningen, samtidigt som de skulle vara utvärderande och ändamålsenlig inför ungdomarnas tolkningar. Frågeställningarna hanterade bland annat dels hur eleverna upplevde workshopen dels samarbetet mellan dem. I det stora hela hanterar frågorna det som kan vara viktigt gällande gemenskap inom en grupp, där design är en arbetsmetod för att nå ett gemensamt mål.

Tillvägagångssätt

Workshopen "Runda mattan" bygger på återhållsamma ramar med ett hantverksmässigt arbete, det vill säga en arbetsmetod som avspeglar ett förutsättningslöst experiment, där ingenting är rätt eller fel, utan mer nytt och oprövat. Min roll i den här undersökningen har växlat mellan att vara en medverkande pedagog och en deltagande observatör. Avsikten var att utarbeta en workshop där varken deltagarna eller jag som uppgiftens skapare har kunnat förutse hur arbetet kommer att gestalta sig. Arbetets ramar var relativt snäva då materialet mestadels bestod av plast och mattan skulle vara rund. Deltagarna skulle med hantverksmässiga applikationer åstadkomma partier för att öka mattans storlek, vilket kallas för tillverknings teknik. Storleken var inte exakt angiven, men avsikten var att den skulle bli så stor som möjligt under de tre lektionstillfällena.

Teori

Valet av teorierna grundar sig i att de kan förknippas med varandra på ett eller annat sätt. Intentionen är att kunna ge underlag till en nyanserad bild av undersökningens syfte. Socialkonstruktionismen är en grundsten och förutsättning för undersökningen, då avsikten är att ge en bredare förståelse för hur växelverkan fungerar mellan individer i en social tillvaro. Principer ur denna teori samspelar med den workshop som jag har genomfört i studien. Här syftar jag främst på att våra identiteter alltid är i rörelse i en process och öppen för förändringar.¹³ Undersökningens fokus ligger trots allt runt gruppen och dess interaktion i en viss situation. I och med detta kommer analyser tillämpas utifrån pedagogikens perspektiv. Pedagogiken används dels för att få en förståelse för pedagogens roll i gruppen, samt utformningen av workshopen och vad arbetsprocessen i gruppen innebär.

¹² Lalander, Johansson (2009), s. 237.

¹³ Burr, Vivien (2003) *Social constructionism, II: USA och Canada*: Routledge. s. 124.

Socialkonstruktionism

Socialkonstruktionismen skiljer inte på subjektet och objektet det vill säga vi lever i ett totalt beroendeförhållande till världen.¹⁴ ”Vi blir till i relation till den och i relation till varandra.

Ingen annan kunskap finns än den som vi själva konstruerar tillsammans”¹⁵ Kunskap skapas och definieras i samspelet mellan oss människor. ”Allt vårt handlande och vår kunskap konstrueras i syfte att skapa en konsekvens för oss i vårt samhälle och liv tillsammans.”¹⁶

Kajsa Tegnér, lektor i pedagogik på Konstfack, menar att socialkonstruktionismen i första hand är intresserad av mellanmännsliga, interaktiva och språkliga praktiker. I dessa praktiker uppstår det mönster som i viss mån kan ses som strukturerade handlingsmönster och förhållningssätt med större kraft än andra. Enligt Tegnér är det viktigt att vi förstår hur det går till när vi skapar oss själva, varandra och omvärlden. Mening är att vi då når en känsla av förutsägbarhet och balans.¹⁷ ”I detta perspektiv kan socialkonstruktionismen sägas handla om att ifrågasätta det självklara utifrån erkänslan av att människor är beroende av att leva i bestämda ”naturliggjorda” ordningar.”¹⁸

”Då traditionell psykologi och sociologi har letat efter förklaringar i termer av statiska entiteter såsom personlighetsdrag och fasta ekonomiska strukturer söker socialkonstruktionismen mer efter processer.”¹⁹ Genom workshopen skapas processer i en grupp. För att analysera och förstå olika situationer i en grupp används bland annat socialkonstruktionistiska antaganden.

Pedagogik

En teoretiker som stödjer undersökningens resonemang är, Lev Semenovic Vygotskij (1896-1934).²⁰ Han ville rädda psykologi/pedagogik och forskning om utvecklingen och lärande från den djupa vetenskapliga och filosofiska kris som rådde under hans tid.²¹ Vygotskij hade en marxistisk och materialistisk filosofisk utgångspunkt.²² Han intresserade sig för hur människan via sitt arbete och kollektiv verksamhet i olika praktiker omskapar världen, samt

¹⁴ Lenz Taguchi, Hillevi (1999) *Varför pedagogisk dokumentation?*, III: Stockholm: HLS Förlag, (Gergen & Gergen, 1991), s. 43.

¹⁵ *Ibid.*, s.43,

¹⁶ Lenz Taguchi (1999), (Cherryholmes, 1988), s. 44.

¹⁷ Tegnér, Kajsa (2010) *Om pedagogik på socialkonstruktionistisk grund*, s. 5.

¹⁸ *Ibid.*, s. 5,

¹⁹ *Ibid.*, s. 4,

²⁰ Forssell, Anna (red) (2005) *Boken om pedagogerna*, V: Stockholm: Liber AB, s. 109.

²¹ *Ibid.*, s. 110,

²² *Ibid.*, s. 111,

hur hon genom detta formas som psykologisk varelse.²³ Språket ansåg Vygotskij fungera som ett kollektivt redskap där viktiga delar av samhällets erfarenheter finns representerade. Och på det sättet görs tillgängliga för nya generationer.²⁴ Aktivitet är ett nyckelord för Vygotskij, vilket leder oss till lärande och utveckling. Han menar att våra individuella kompetenser härrör från olika former av interaktioner med andra människor. Man lär sig först genom andra och det jag lärt mig, kan jag senare göra själv.²⁵ Vygotskijs teori syftar till att praktiska aktiviteter inte kan separeras från ord och begrepp. Praktiken går vilse om vi inte har ord och begrepp, på vilka vi kan hänga upp våra upplevelser och erfarenheter.

Arbeta i grupp

En grupp bildar en egen enhet, en enhet som är summan av olika enskilda individer. En grupp utvecklar också sina speciella mönster och ska förstås på sina villkor, menar Staffan Selander, professor i didaktik vid Stockholms universitet och Ulla- Britt Selander, leg. psykolog.²⁶ De anser att många lärare har goda kunskaper om hur en grupp fungerar. Till exempel att en grupp eller klass har oändligt mycket annat för sig än att ägna sig åt det som gruppen samlats för att göra. Det vill säga, den uppgift gruppen ska utföra är bara en del av den totala samvaron.²⁷ Staffan och Ulla-Britt Selander menar att i grupper som består av fler än fyra-fem medlemmar bildas alltid undergrupper. Dessa undergrupper behöver inte vara konstanta, de bildas, upplöses och återskapas i nya mönster. För att veta hur större grupper arbetar anser Staffan och Ulla-Britt Selander att det är viktigt att vara medveten om hur undergrupper splittras och ombildas, varför de bildas och vad de uppnår.²⁸ Grupparbete innebär att många känslor är i rörelse. Staffan och Ulla-Britt Selander menar att dessa känslor kan dels beröra själva uppgiften och dels det som innebär reaktioner på de övriga gruppmedlemmarna.²⁹

I doktorsavhandlingen *Hur elever kan arbeta i en grupp* från 2008 studerar läraren och forskaren Karin Forslund Frykedal just grupparbetet.³⁰ En forskare som Forslund Frykedal refererar till är E.G Cohen. Han menar att grupparbete är en utmärkt arbetsmetod för att utveckla vissa intellektuella och sociala förmågor, som begreppsinsläring och

²³ Ibid., s. 111,

²⁴ Ibid., s. 111-112,

²⁵ Strandberg, Leif (2006) *Vygotskij i praktiken, Bland plugghästar och fusklappar*, Stockholm: Nordstedt Akademiska Förlag, s. 1.

²⁶ Selander, Staffan och Ulla-Britt (2007) *Professionell Handledning*, Lund: Studentlitteratur AB, s. 65.

²⁷ Ibid., s. 65,

²⁸ Ibid., s. 66,

²⁹ Ibid., s. 65,

³⁰ Forslund Frykedal, Karin (2008) Avhandling: *Elevers tillvägagångssätt vid grupparbete*, s. 2.

problemlösning, men också för att utveckla språkliga uttrycksförmågor och förmågan till samarbete.³¹

Forslund Frykedals undersökning gjordes på 48 åttaåringar och behandlar elevers konstruktioner och upplevelser av arbetsmetoden *grupparbete*. Den viktigaste anledningen till att hennes fokus hamnade på grupparbete ligger i nyfikenhet över komplexiteten i en arbetsmetod vilken hon uppfattade som problematisk att använda. Hon menar att en väl utvecklad grupparbetsmetod kan ge elever möjlighet att utveckla både viktiga sociala förmågor, reflekterande tankesätt samt ämneskunskap. Hennes avsikt med avhandlingen är att den ska hjälpa till att bidra med en mångfald i klassrummet som ska hanteras av läraren, där kunskap om grupparbete som arbetsmetod är avgörande för att lyckas.³² Analyserna av denna undersökning är många men jag väljer att koncentrera mig på tankar som är relevanta i undersökningen av arbetet med ”Runda mattan”. En viktig iakttagelse från Forslund Frykedal är hur elevers tillvägagångssätt för att skapa tillit till egen och andras prestation via sociala som relationer bildar kärnprocessen.³³ Studien konstaterar att önskan om att få arbeta tillsammans eller enskilt skiljer sig mellan eleverna. De elever som har hög ambition av att skaffa sig kunskap i ett ämne efterfrågar stort ansvarstagande av alla i grupparbetet. Då detta sällan inträffar önskar dessa elever mer ett individuellt arbete, menar Forslund Frykedal.³⁴ Hennes studie har också visat att utformningen av uppgifter kan påverka hur samarbete fungerar. Hon menar att en uppgift som har en mer sammanhållen karaktär, ett gemensamt produktkrav, ospecificerat innehåll men samtidigt fasta ramar är gynnsamt för samarbetet.³⁵ Hennes studier motsvarar hur workshopen ”Runda mattan” är utformad

Tidigare forskning

Min undersökning baseras på att jag har iscensatt en situation för att få syn på hur elever upplever en designpedagogisk workshop, vilken i sin tur skapat en relativt unik situation. Det finns inte en likadan situation att hänvisa till. En stor del av tidigare forskning som undersöker hur grupper fungerar baseras på psykologin. Detta är inte den inriktning som jag avser att analysera utifrån och därför har jag valt att enbart nämna en forskare under rubriken ”Tidigare forskning”. Den forskare som jag anser har likheter med min undersökning är Karin Forslund

³¹ Ibid., s. 2,

³² Ibid., s. 2,

³³ Ibid., s. 141,

³⁴ Ibid., s. 139,

³⁵ Ibid., s. 139,

Frykedal, en lärare som har skrivit en avhandling vid namnet; *Hur elever kan arbeta i en grupp*. Denna doktorsavhandling är skriven år 2008. Karin Forslund Frykedal har mångårig erfarenhet som lärare inom grundskolan. Hon har varit verksam som idrottslärare, klasslärare samt som lärare för barn i behov av särskilt stöd med sin kommunikation, tal- och språkutveckling.³⁶ I avhandlingen visar hon på grupparbetets komplicerade dynamik. I hennes studium av 48 åttaåringar kunde hon konstatera att skillnaden varierade mellan elevernas önskan att arbeta i grupp respektive enskilt.³⁷ Hon menar på att om intentionerna är att formge en faktisk gruppuppgift som skapar kollaborativt arbete är uppgiften tvungen att vara *sammanhållen* till sin karaktär.³⁸ Hennes avhandling visar hur en väl utvecklad grupparbetsmetod kan ge elever möjlighet att utveckla både viktiga sociala förmågor, reflekterande tankesätt samt ämneskunskap. Samtidigt visar hon på samarbetets komplexitet då dess framgång är beroende av elevernas motivation till att samarbeta och olika ambitionsnivåer. Hennes resultat visar på likheter mellan det syfte som funnits i arbetsmetoden Runda mattan. Projektet Runda mattan var utarbetad med syftet att minska risken för att vissa elever bildar grupper som utesluter övriga elever. På så sätt har Forslund Frykedals resultat likheter med min undersökning. Eftersom hennes undersökning resulterar i att det är viktigt som lärare att bygga in samarbetet i själva uppgiften för att minska uppdelningar av arbetet mellan elever. Forslund Frykedals avsikt med avhandlingen är att den ska hjälpa till att bidra med en mångfald i klassrummet som ska hanteras av läraren, där kunskap om grupparbete som arbetsmetod är avgörande för att lyckas.³⁹ En av skillnaderna mellan Forslund Frykedal undersökning och undersökningen ”Runda mattan” är att hon undersöker mindre grupper i en klass medan Runda mattan undersöker klassen i sin helhet som grupp. Likaså baseras inte Forslund Frykedals undersökning på en utarbetad undersökningsmetod där en bestämd arbetsmetod tillämpas av elever och henne själv. Det vill säga, hur samverkan och samarbete synliggörs i en grupp via ett designpedagogiskt projekt.

³⁶ <http://www.ibl.liu.se/pedius/personal/forslund-frykedal-karin?l=sv>

³⁷ Ibid., s. 139,

³⁸ Ibid., s. 144,

³⁹ Ibid., s. 2,

Bearbetning och analys

Undersökningen utgår från tre workshopstillfällen. Jag har arbetat med tre olika gymnasieklasser vid tre olika tidpunkter. Varje klass har arbetat under ett lektionstillfälle som varierar mellan en och en halv till två och en halv timme. Vid de olika workshopstillfällena har vi skapat ett gemensamt designobjekt föreställande en rund matta. När mattan var klar placerades den i skolans trappuppgång.

Bild 5: Elev ritar sitt porträtt på flirtkula

Arbetsgång och ramar för samarbete

Jag träffade alla elever veckan innan vi skulle påbörja projektet ”Runda mattan”. Vid det tillfället presenterade jag lite kort vad som skulle hända. Veckan efter startade vi tillverkningen av mattan. Först gick jag igenom mer ingående vad som skulle göras och vilka hantverksmässiga metoder var och en kunde använda sig av. För att projektet inte skulle bli en kaotisk erfarenhet för eleverna skapade jag ramar för samarbetet. Närmare bestämt hade projektet påbörjats genom förberedelser i form av en rund plastplatta med hål runt kanterna, i vilka jag fäst flera snören. För att vårt arbete inte skulle åka runt som en dominokula i klassrummet, hade plastcirkeln trätts igenom ett skaft av en kavalett så att kavalettstången gick rakt igenom plastcirkelns mitt. Sedan hade alla ändarna av snörena fästs med tejp på golvet, vilket formade en rund cirkel av strålar som utgick från plastcirkel och kavalett. I slutet av varje arbetstillfälle fick samtliga deltagare signera sin delaktighet i tillverkningen av mattan genom att rita sitt ansikte på en flirtkula. Förutom att ramarna för samarbetet skulle bidra till smidighet i tillverkningsprocessen skulle det också motverka enskilt arbete och minska exkluderande arbetsformer. Det vill säga att grupper bildas av elever som dras till varandra av olika förutsättningar. Vilket kan ha reglerats av något som en grupp anser som det mest genomsnittliga och ideala.

Bild 6: Arbetsmaterial

Bild 7: Material och verktyg

Bild 8: Material från plastsäck

Gruppen och pedagogen

En grupp kan vara ett antal individer som inriktar sig på ett gemensamt mål. ”I en grupp samspelar medlemmar (minst två) för att nå ett mål eller utföra en uppgift.”⁴⁰ En grupp i denna undersökning avser en klass på sjutton gymnasielever som arbetar mot ett gemensamt mål. När två eller flera elever är i interaktion med varandra via en workshop innebär det både ett socialt och ämneskunskapsmässigt samspel.⁴¹ För att öka min egen förståelse i undersökningen valde jag att avlägsna den explicita rollen som pedagog genom att medverka i den gemensamma problemlösningen. Genom att själv delta i aktiviteter som gruppen utför får man en större känsla för deltagarnas tillvaro.⁴² Av den anledningen hänvisar jag till resonemang ur boken, *Ungdomsgrupper i teori och praktik*, där betydelsen av att kontinuerligt försöka sätta sig in i deltagarnas perspektiv framhålls.⁴³ I denna undersökning har det inneburit att jag som pedagogen ingått i en grupp och dess samverkan. Olika metoder har prövats för att nå lämpliga lösningar för det gemensamma målet.

Workshop ett

I den första workshopen startade klassen upp arbetet genom att trängas runt den förberedda plastcirkeln med snören på. Denna klass hade mest fysisk kontakt med varandra. Alla stod i en tät ring av den anledningen att tillverkningen av mattan var i sitt första skede. Mattan hade inte hunnit växa till sig för att skapa spridning av arbetsområdet. Det visade sig att den första gruppen hade det svårare att komma igång med arbetet än de andra. Dels för att det inte hade arbetat på detta sätt tidigare och dels för att det inte fanns spår av tidigare arbete från någon

⁴⁰ Ibid., s. 11,

⁴¹ Forslund Frykedal (2008), s. 13.

⁴² Lalander, Johansson (2009), s. 237.

⁴³ Ibid., s. 237,

annan grupp. Nedan diskuterar Stefan och Olle ifall de upplevde något motstånd i början av tillverkningsprocessen.

Stefan: De e svårt å komma på nått, eftersom man aldrig gjort nått liksom liknande, så kan de va lite svårt liksom, hitta på nån bra idéer [xx] börja.

Olle: Alla fall sitt eget./.../. eller man såg ju såhär, du vet som typ dom andra hade börjat på? Men ganska snabbt så här bara [xx] ta bara [xx] göra så hära.⁴⁴

Avsnitt från intervjun med helklass

Stefan menar att det var svårt att komma på något eftersom tekniken var något som inte prövats förut. Olle nämner att han såg hur andra hade börjat för att själv komma igång med sitt arbete. I intervjuerna framkom det att vissa elever upplevde svårigheter i början med att skapa sin egen tillverkningsteknik. Att se hur andra gjorde blev en start för att snabbt kunnat komma igång med det egna arbetet. Gruppen i den första workshopen var starkt sammanhållen vilket märktes under arbetets gång. Här rådde en stor arbetsglädje och högljudda livliga diskussioner. Resultaten från intervjuerna visar på mångtydiga upplevelser, vilket kan påvisas i intervjun nedan. Där frågan ställdes: Hur upplevde du sammanhållningen i klassen under workshopen?

/---/. Så alla liksom tog typ, asså en sektor eller va man ska kalla de av den här cirkeln så liksom börja dom. /.../. De kändes inte så mycket samarbete över liksom den hära gränserna. Men de va ändå, alla stod å prata så hära. Så de va liksom bra socialt sammanhållning. Men inte så mycke så hära arbetet liksom, tyckte ja. Ehee... lite grann va de, men inte så här liksom som de skulle kunnat vart. /.../.⁴⁵

Tom i första gruppen

Tom tycker att det fanns lite samarbete under workshopen och att den kunnat vara större. Han bedömer trots detta att den sociala sammanhållningen var bra. Jag antar att Toms syn på samarbetet berodde till en stor del på de tillverkningstekniker som ingick i skapandet av Runda mattan. Elevernas beteende påverkades av att olika områden av ”Runda mattan” skapades stegvis vilket ledde till att varje deltagare arbetade var för sig. För många innebar tillverkningsteknikerna ett fysiskt ställningstagande genom att skapa en bekvämare

⁴⁴ Intervju 21 oktober 2010 med Naturvetenskaplig klass årskurs 1, (första gruppen), elever från innerstadsgymnasium i Stockholm.

⁴⁵ Intervju 25 oktober 2010 med Tom åk 1, (första gruppen), elev från innerstadsgymnasium i Stockholm.

arbetsmöjlighet. Många tillverkningstekniker prövades där inget var rätt eller fel. Genom att deltagarna fick experimentera fritt kunde krav och prestation byttas mot mål och gemenskap.

Workshop två

I den andra workshopen fortsatte eleverna arbetet där den första klassen slutat. Vid denna workshop arbetade många vid sidan av objektets centrala del. De flätade och knöt ihop bitar som sedan fästes vid snörena som utgick från plastcirkeln. Det hela påminde om den teknik som används vid tillverkning av ett lapptäcke. Varje färdig bit knöts fast på det som redan var tillverkat på den befintliga mattan. Tekniken medförde vissa förändringar i hur gruppen arbetade tillsammans. Vissa elever började arbeta två och två, där man slumpvis valde ut sin samarbetspartner i tillverkningsprocessen. Genom att en del elever började arbeta parvis med varandra uppstod det en slags gruppering. Detta kunde bidra till en gynnsammare förutsättning för arbetsgången eller ett närmare samarbete med någon i gruppen.

För övrigt var gruppen mer återhållsam än i den första workshopen och arbetade metodiskt med olika tillverkningstekniker för att nå det planerade målet. Vissa fick ont i ryggen och var tvungna att ta ett steg bak och arbeta vid sidan av projektet, vilket även medförde att flera elever började jobba enskilt och i par. Det gemensamma målet och förloppet av projektet påverkade arbetssituationen och elevernas val i den egna tillverkningsprocessen. Det gemensamma målet i projektet höll eleverna samman. Detta kan ha bidragit till att pararbetet var flytande. Pararbetet handlade ofta om att vissa deltagare samarbetade med mindre partier av mattan i kortare perioder som senare övergick till eget arbete eller ett samarbete med någon annan i gruppen. Pararbetet bidrog inte till grupperingar där vissa elever eller en grupp var konstant sammansatt av samma personer.

Forslund Frykedal konstaterade i sin undersökning att ifall elevens ambition är lägre, blir kravet på ansvar hos de andra inte lika stort.⁴⁶ I min undersökning framkom det inte ifall deltagarna ansåg att någon varit mer eller mindre aktiv än de andra. De flesta kände en gemenskap, där krav på en gemensam prestation var betydande. Trots att de delade upp sig i grupper var det gemensamma skapandet av mattan överordnat, vilket just ledde till den känsla av gemenskap som de uttryckte i samtalen under intervju tillfällena. I stället ansåg vissa att den enskildes seriösa attityd var minskad på grund av workshopens utformning. Nedan förklarar Anna hur hon upplevde sin insats i workshopen.

⁴⁶ Forslund Frykedal (2008), s. 138.

Jaa... Jag gjorde väl lika mycket som alla andra som va-? De va... de va kul!
Liksom. Kanske inte e...? På ett sätt är de inte lika seriöst som man jobbar ensam.
Men det blir ju väldigt roligt i alla fall liksom. Åå... kan bli bra resultat liksom,
ändå.⁴⁷

Anna i andra gruppen

Alla elever tog sin del av ansvaret för att medverka till det gemensamma målet. Upplevelsen av det egna bidraget tycktes inte skilja sig från informant till informant, utan var och en ansåg sin insats lika stor som den övriga gruppens.

Workshop tre

I den tredje workshopen fick eleverna avsluta arbetet av ”Runda mattan”. Under processen hade mattan blivit så stor att arbetet flyttades från klassrummet till trapphuset. När hela verksamheten flyttats till trapphuset kunde eleverna bättre bedöma storleken och formen på mattan. Tillsammans kom klassen överens om hur de skulle avsluta projektet på ett för gruppen godtagbart sätt. För denna grupp gällde det att skapa klara avgränsningar över hur mycket som skulle göras för att få ett cirkelformat resultat av mattan. I den sista workshopen ingick en ytterligare uppgift för eleverna. Alla färdigtecknade flirtkulor skulle fästas på mattan som ett avslutande moment för att fullborda arbetet. Flirtkulorna skulle bilda en slags frans runt hela mattkanten. Tiden spelade en avgörande roll i beslutsfattandet, då det fanns flera luckor i mattan som måste vävas samman och fyllas i med tillverkade plaststycken. Detta medförde att mattan inte växte i storlek mot slutet, utan fokus låg i att avsluta projektet på ett tillfredställande sätt.

Bild 9: Grupp ett

Bild 10: Grupp två

Bild 11: Grupp tre

I den sista och tredje workshopen var gruppen spontan med stark skaparanda, där målet för gruppen var avgörande. Eleverna i denna grupp tog eget initiativ för hur arbetet skulle avslutas med hjälp av att tillverka en lång plastfläta som avgränsning för mattans storlek. Var

⁴⁷ Intervju 28 oktober 2010 med Anna åk 1, (andra gruppen), elev från innerstadsgymnasium i Stockholm.

efter alla skulle tillverka delar som täckte alla kvarstående hål i mattan. Trots att workshopen var utformad för att minska enstaka elevers styrande av en hel grupp krävde den sista workshopen en viss organisation för att skapa ett avslut på projektet ”Runda mattan”. Till följd av detta blev det avgörande att några enstaka elever kunde ta kommandot mot slutet av arbetsprocessen. På det sättet fick alla i gruppen rätta sig efter en särskild utformning för att avsluta arbetet på ett tillfredsställande sätt.

Jag som pedagog blev förvånad över att alla grupper var så optimistiskt inriktade med en stor entusiasm i det skapande arbetet. Stämningen var generellt bra och avslappnad. Orsaken kan vara att ingen tidigare arbetat på liknande sätt eller att arbetsituationen var tillräckligt annorlunda, att deltagarna tvingades till en avspänd arbetshållning.

Alla workshopstillfällena i jämförelse med varandra

Vad som hände mellan deltagarna utifrån arbetsituationen var olika från klass till klass. Första gruppens deltagare var framåt och kastade sig direkt in i arbetet medan andra tog det försiktigt och prövade sig fram. Det första två grupperna var klasser från årskurs ett som hade inriktning mot naturvetenskapliga ämnen. Tredje gruppen var en klass med elever från årskurs två och tre med olika inriktningar. Detta innebar att deltagarna i tredje gruppen var mer eller mindre knutna till varandra. Tiden för hur länge varje grupp kunde arbeta med projektet var också varierande. Arbetet i sig hade olika skeden som var olika för varje grupp och tillfälle. Det kan tänkas att ålder och inriktning på gymnasielinje hade en viss betydelse på vilken stämning som rådde inom grupperna

I början upplevde jag att flera deltagare kände en viss tveksamhet och många var inte säkra på hur de skulle börja. Vid det tillfället startade jag som pedagog arbetet vilket innebar att en elev följde efter. Kort därefter var alla med och arbetade ivrigt. Ingen verkade känna sig tveksam över hur de skulle gå till väga i sitt arbete. Möjligtvis hade utformningen av uppgiften inverkan på starten. Det krävs kanske mod för att ta första steget och gå in i arbetets centrala punkt för att börja arbeta, vilket ingen ville kännas vid i början. I boken *Varför pedagogisk dokumentation*, beskrivs hur viktigt det är för pedagogen att förfoga över den information som synliggör ens egen roll. Där all sådan kunskap innebär att även pedagogen går in i ett lärande – en läroprocess.⁴⁸ För att finna svar på hur deltagarna såg på pedagogen och dennes deltagande i gruppen, var det nödvändigt att genomföra individuella

⁴⁸ Lenz Taguchi, (1999), s.12.

intervjuer. Varav frågan ställdes: Hur påverkade lärarens medverkan i det gemensamma arbetet av ”Runda mattan”?

Ehee... Ja tror att de va bra att du... medverkade för att annars hade man nog börjat fundera på vad du höll på med, liksom eller satt i ditt lilla * hörn*. Så de va så här, de blev fokus på arbetet liksom. Så de va bra tyckte ja.[...3s]⁴⁹

Tom i första gruppen

Ja...a. De... e... vetje inte? De va rätt kul att lärarna också va me. För det fick mer liksom, som alla deltar å inte bara lär- å säger liksom om alla ska göra. Utan det blev liksom, kreativt på ett sätt. Mmm...⁵⁰

Anna i andra gruppen

Genom intervjuerna har det framkommit att det varit kul att pedagogen också medverkat i lärandet. Tom menar att han hade börjat undra vad läraren höll på med om denne inte varit med i arbetet. Anna tycker att det är bra att läraren är med för att bryta en rådande länderoll.

Med sista gruppen som slutförde processen flyttades undervisningen till trapphuset, ett rum som alla i skolan hade tillträde till. ”Rummen bär på förmedlar kunskaper, erfarenheter, känslor och förväntningar.”⁵¹ I trapphusets rum kunde flera observera arbetets gång i projektet, vilket genererade till en större uppmärksamhet från andra i skolan. Arbetsplatsen blev som en arena för allmänheten, där gruppen uppträdde som aktörer i ett skådespel. Flera förbipasserande ställde frågor över vad gruppen arbetade med. På det sättet fick deltagarna och deras arbete en större uppmärksamhet från sin omgivning än vad ett arbete i klassrummet hade medfört. Beteendet betingas alltid av livsrummet som i sin tur är ett resultat av samspelet mellan personen och hennes omgivning.⁵²

Innebörd och situation

Genom workshopens innebörd har en specifik handling skapats, varvid ett lärande skett både hos individen och hos gruppen. Innebörden av en uppgift gör det möjligt att koppla handlingen eller förståelsen till ett mål.⁵³ Under arbetsprocessen hade den medverkande pedagogen och hela gruppen en gemensam rast med tillhörande fika. Vad som pratades om

⁴⁹ Intervju 25 oktober 2010 med Tom åk 1, (första gruppen), elev från ett innerstadsgymnasium i Stockholm.

⁵⁰ Intervju 28 oktober 2010 med Anna åk 1, (andra gruppen), elev från innerstadsgymnasium i Stockholm.

⁵¹ Strandberg (2006), s. 22.

⁵² Svedberg (1992), s. 24.

⁵³ Rostvall, Anna-Lena & Selander, Stefan (2008), *Design för lärande*. Stockholm: Författarna och Nordstedts Akademiska Förlag, s. 23-24.

under fikarasten var inte av så stor vikt, utan det var samspelet i gruppen i ett sammanhang som var betydande. Den gemensamma fikapausen kan tolkas som en situation där samspel med varandra föds i en grupp, med avstamp från en workshop. Den gemensamma fikapausen kan således ses som ett alternativ till att en grupp delas upp och sprids åt olika håll under en rast.

Det är viktigt att variera elevernas vardag i skolan på många olika sätt. Genom att lärare använder sig av varierande inlärningsmetoder i olika ämnen. Från tidigare erfarenheter som elev minns jag att jag som många andra emellanåt upplevde skolan och dess läroprocesser som ändlösa och uttröttande. Därför tror jag på att såväl som variera kunskapsmetoder även förändra tillvaron och situationer i skolsammanhang. Med stigande ålder krävs ett mer abstrakt tänkande och dessa tankvändor menar Vygotskij har var och en använt i sina lekar som barn.⁵⁴ Förutom att se leken som metod för lärandet kan det främja lärare och elever att varsebli ny kunskap. ”Läroprocessernas sötma är just då företeelser byter skepnad, då vi plötsligt ser en skog och inte bara träd.”⁵⁵

Problemlösning genom skapande

Med en gemensam problemlösning i form av en designpedagogisk uppgift ville jag främja sammanhållningen i en grupp. Därför var det nödvändigt att skapa ett problem som hade förutsättningar för att lösas genom ett kollektivt beslut utifrån projektet ”Runda mattan”. Problemet vi skulle lösa var en gemensam gestaltning i form av en designad artefakt i ett visst material. Materialet skulle vara hanterbart under ett arbetstillfälle. Det var en av anledningarna till att grupperna fick arbeta med plast, vilket bestod av plastband och plastpåsar. För att nå de kognitiva och sociala målen var det viktigt att grupparbetet var väl genomtänkt och förberett.⁵⁶

För att utveckla lärandet och begränsa möjlighet till ett misslyckande i designprocessen har transformationsdesigns metoder tillämpats.⁵⁷ Med det menas att deltagare sätts i centrum för skapandet medan deras idéer överförs till handling på ett effektivt sätt.⁵⁸ De tillverkningstekniker som användes i arbetsmetoden ”Runda mattan” var svåra att misslyckas med. Problemet var att bygga upp en rund matta av det givna plastmaterialet som senare

⁵⁴ Strandberg (2006), s. 165.

⁵⁵ Ibid., s. 162,

⁵⁶ Stensmo, Christer (2008) *Ledarskap i klassrummet*. Lund: Studentlitteratur AB, s. 175.

⁵⁷ Burns m. fl. (red) (2006), s. 2.

⁵⁸ Ibid., s. 2,

skulle tålas gå på. Med *fri teknik* avses, att varje deltagare använde en självvald utförandeform för att göra mattan större. Arbetsituationen skulle vara fri och lekfull, vilket avser att man med obehindrad inställning experimenterar med alternativa möjligheter inom arbetsmetoden för att nå det gemensamma målet.

Vid det första stadiet innebar det att gruppen började från en framställd arbetsplats som innefattades av en mittpunkt med snören. Alla deltagare skulle hålla sig till platsen och tillföra tillverkade delar som de fäste från cirkeln och mellan snörena. Ingen tidigare grupp hade påbörjat arbetet och det fanns inga spår av hur eleverna skulle gå tillväga. Det som kunde ses som fritt i arbetsprocessen är tillverkningsteknikerna som var och en använde för att skapa delar till mattan. För att hitta ett praktiskt tillvägagångssätt fick eleverna förlita sig på genomgången av projektet, samt se hur andra arbetade för att främja sin egen fantasi i tillverkningen. På detta sätt kunde deltagarna gynna varandra i samarbetet. Alla hade samma utgångspunkt och mål i projektet. Ansvaret var fördelat på hela gruppen där ingen behövde känna press för att uppfylla uppgiftens mål ensam. Genom att ansvaret låg hos hela gruppen bidrog det till att alla hjälptes åt i arbetsprocessen. Var på samverkan och samarbete kunde synliggöras mellan eleverna. I det andra och tredje stadiet kunde eleverna använda idéer och mallar från tidigare grupper. En större koncentration kunde därmed läggas på tillverkningen och med att skapa ett alternativt avslut för projektet ”Runda mattan”.

Kajsa Tegnér menar att de konkreta situationerna ibland ger mycket begränsade ramar för vilka identiteter individer kan anta eller vilka yttranden som accepteras som meningsfulla.⁵⁹ Hon skriver att genom forskning vet vi att pedagoger som verkar för människors lika värde även är med om att reproducera förtryckande strukturer och orättvisor.⁶⁰ Av den anledning ser jag det som extra viktigt att pedagoger skapar situationer som fungerar förebyggande för strukturer och normer som tenderar förtryckande. För att finna svar på hur deltagarna upplevde det kollektiva arbetet - ställdes frågan: Hur kände du inför att arbeta kollektivt med ett gemensamt föremål?

De e ju lite ovanligt./.../man ändå fick sin lilla space va ju ganska bra då. För att liksom då va de inte så här liksom alla stod å knuffades på samma arbetsyta. Eheee...Ss... de va lite så hära, de va lite främmande i början, men de blev de blev riktigt bra tyckte ja.⁶¹

Tom i första gruppen

⁵⁹ Tegnér (2010), s. 5.

⁶⁰ Ibid., s. 5,

⁶¹ Intervju 25 oktober 2010 med Tom, åk 1, (första gruppen), elev från ett innerstadsgymnasium i Stockholm.

Ja /.../. De kändes ju mindre kravlöst, för att man visste ju att om gjorde någonting som kanske inte blev helt toppen så visste man att de fanns andra som gjorde saker som kanske inte blev helt toppen heller. /.../. De va också de här me att, man kunde jobba mycke mer fritt.⁶²

Ida i andra gruppen

I ovanstående intervju beskriver Ida hur hennes resultat påverkades av det kollektiva arbetet kring ett gemensamt föremål. Rädslan över att misslyckas tycktes vara mindre på grund av arbetsmetoden. I detta avseende finns det likheter med metoder inom transformationsdesign. Transformationsdesign tar in designfärdigheter i ett icke sedvanligt område där resultat är en icke traditionell designresultat.⁶³ Detta syftar jag till i min undersökning, då skapandet av mattan inte kan förlikas med en traditionell designtillverkning. Förklaringen är att man använder transformationsdesign för att lösa vardagliga problem. I detta sammanhang används metoden för att belysa alternativa lösningar för att kunna samarbeta i en gemenskap.

Rummets betydelse

Den rumsliga tillvaron hade också en inverkan på arbetsprocessen i workshopen. Forslund Frykedal, beskriver i sin avhandling att i klassrummen finns möjligheter att skapa social interaktion genom den fysiska placeringen av arbetsplatser. Eleverna kan således med lätthet ha ett samtal med kamraten bredvid samtidigt som arbetet utförs, eller så görs samtalet istället för arbetet.⁶⁴ Utifrån detta resonemang kring rumslig tillvaro, kan omvandlingen av klassrummet ses som en möjlighet till att både främja samspelet och arbetet i gruppen. Med konsekvensen av att skolbänkarna flyttades bort från klassrummets mitt för att ge utrymme åt workshopen. Till följd av detta skapades social interaktion mellan deltagarna under arbetet.⁶⁵ Genom att växla miljö till det mer offentliga rummet bidrog det till att utomstående från skolan kunde följa arbetsprocessen. I och med det placerades deltagarna och projektet i ett annat sammanhang. Eftersom undervisningen mestadels bedrevs i klassrummet, bidrog miljöbytet mot det offentliga rummet till en ytterligare gräns passerades för samverkan och samarbete i en grupp. I och med förflyttningen blev mattan synlig för omgivningen både under arbetsprocessen och när den ställdes ut i skolans trapphus en förmiddag.

⁶² Intervju 28 oktober 2010 med Ida, åk 1, (andra gruppen), elev från ett innerstadsgymnasium i Stockholm.

⁶³ Burns m. fl. (red) (2006), s. 21.

⁶⁴ Forslund Frykedal (2008), s. 2, s. 68.

⁶⁵ Ibid., s. 68,

Bild 12: Mattan när den är helt färdig

Bild 13: Mattan i skolans trapphus

Bedömning av workshopen ”Runda mattan”

I bedömningen av ”Runda mattan” beskrivs den verksamhet som skapades utifrån arbetsprocessen i projektet. Det avser att klarlägga de iakttagelser som gjorts kring det praktiska arbetet i gruppen. Utöver att beskriva tillverkningsprocessen i sin helhet vill jag klarlägga min bedömning kring hur deltagarna mottog uppgiften.

Förutom att workshopen inte var betygsbaserad och att jag som pedagog ingick i arbetsprocessen skilde sig metoden från andra övningar. Då den var sammansatt av tre olika klasser som hade ett och samma mål, där varje klass hade sin specifika roll i tillverkningsprocessen. Målet har följaktligen varit oförutsägbart för alla. Workshopen kan ses som en ofärdig process, där man själv skapat något som formgivits tillsammans med andra.

Avsikten med workshopen var att alla skulle arbeta med ett och samma föremål mot ett gemensamt slutmål, även om varje grupp arbetade med projektet i olika faser. För de elever som påbörjade tillverkningen av mattan var det svårt att se vart det skulle utvecklas till. Man hade svårt att föreställa sig att det någonsin skulle bli en matta som man skulle kunna gå på. Den andra gruppen fick ta sig an något som en föregående grupp påbörjat och i sin tur försöka fullfölja det påbörjade arbetet så att den sista gruppen skulle kunna slutföra projektet. Förutom att slutföra projektet fick den tredje gruppen ett ytterligare mål. De skulle även fästa alla porträtterade flirtkulor jämnt fördelade runt mattkanten. På detta sätt skulle alla deltagare vara representerade som en del av arbetet. Jämförelsevis kan man förlika detta med något vi skapat och sedan sätter signatur på.

I det stora hela kunde jag inte upptäcka ifall någon elev avvek från någon annan under arbetsprocessen, eller på något sätt hade det svårare att ta till sig uppgiften. Framst observerade jag att det var ovanan i att arbeta genom tekniken som kändes lite främmande för

eleverna. Detta var trots allt inget hinder för deltagarnas arbetsinsats. Under helklassintervjun diskuterades frågan om hur eleverna upplevde själva arbetsmetoden för att skapa en matta tillsammans? En följdfråga var ifall det fanns något som eleverna reagerat.

Jens: De va trevligt!

Pedagogen: Trevligt, finns de fler kommentarer?

Philip: Aha... lärorikt!

Pedagogen: Va?

Philip: De va kul liksom så här bra sätt å lära sig på!

Sara: De e... inget man gjort för.

Pedagogen: /---/. De va ingenting som ni, reagera på?

Pedagogen: Ja...

Erik: Man kanske inte riktigt va lika seriös som man hade va- man vart själv?⁶⁶

Avsnitt från intervjun med helklass

Många elever tyckte att uppgiften var fri och lärorik men att ambitionerna sänktes av att man inte arbetade individuellt.

Deltagarnas syn på designarbetet

Jag uppfattade att många av deltagarna tyckte om att arbeta i egenskap av en hel grupp. Alla informanter sade sig tycka att uppgiften var kul och att det var något nytt och oprövat. Trots allt kan tillverkningsteknikerna diskuteras för att lättare nå fram till det gemensamma målet. Det var främst en elev i den första gruppen som uttryckte viljan av att utföra arbetet på ett mer bekvämt och smidigt sätt. Enligt mig kan denna synpunkt grunda sig på att det var rätt trångt i början, då alla trängdes tätt runt plastcirkeln som var fäst vid paletten. Dessutom fanns det inga tidigare spår av arbete som kunnat illustrera vilken tillverkningsteknik som var mest lämplig, gällande konstruktionen av mattan.

I början fann jag att flera deltagare upplevde en allmän förvirring. Det kan bero på att de flesta upplevde metoden som ”Runda mattan” innebar som ny, vilket bidrog till att workshopen kändes ovanlig och främmande. Trots att de flesta inte hade arbetat på detta sätt tidigare, kunde flera deltagare likna metoden med sammanhang man använt inom idrott. Här nämndes främst den strategi man har vid lagspel, då två grupper siktar in sig på ett och samma mål.

⁶⁶ Intervju 21 oktober 2010 med Naturvetenskaplig klass åk 1, (första gruppen), elever från innerstadsgymnasium i Stockholm.

Vid avslut av varje workshoptillfälle ställde jag några allmänna frågor som behandlade det som kunde beröra händelserna runt workshopen. Frågorna var ställda utifrån det jag tyckte spontant var värt att reflektera över utifrån varje grupps enskilda fallenhet. Det menas att frågorna ställdes utifrån varje grupps arbetssätt och beteende. Däremot var frågorna jag ställde vid de enskilda intervjutillfällena likadana inför varje gång. Avsikten med det var att tydligare kunna jämföra och återspegla hur enskilda elever upplevde processen kring designarbetet. Nedan förklarar Ida och Linda deras helhetsupplevelse av workshopen.

De va ändå roligt! Jag tycker de. /---/. Men de va ju kul å jobba tillsammans på någon ting. /.../. De man inte riktigt kunde inse när man stod där. Var ju att de faktiskt skulle bli en mattan som man faktiskt skulle gå på. Så de va kul å se den också. De blev ju ändå en ganska intressant, för att. Asså, de var verkligen svårt å tänka sig när man gjorde den, eftersom de blev liksom de blev, tyd tredimensionellt å de stack ut grejer å greje-, liksom. Ja.⁶⁷

Ida i andra gruppen

Ja, de va asså! De va ingenting vi gjort förut, riktigt! Men de va... de va roligt. De va så här udda upplevelse, som man inte liksom. Inget som van... va... virka liksom en rund matta med typ hjälp av ett plastsnöre. De inget så hära, de inget vanligt, i sig. Så e de roligt. Fick lite ont i ryggen också, man stod där bara fick böja sig. Men annars, de va roligt. Jahaa...⁶⁸

Linda i första gruppen

Det är gruppen som ger sammanhanget för individuella handlingar.⁶⁹ Workshopens utformning uppfattade jag som gynnsam för att lyfta fram innebörden av gruppens betydelse i ett sammanhang. I mental bemärkelse föds vi in i samspelet, eller interaktionen, med andra.⁷⁰

För att få en större förståelse över hur elever tänker kring det som kan påverka gemenskapen i en grupp, ställdes frågan: Hur tror du man kan påverka gemenskap i en grupp?

/.../. Asså, s- jag tror sådana här uppgiften gynnar gemenskapen ganska Myckle. Därför att liksom de så här de e fysiskt arbete liksom alla. Mmm... asså de just de här liksom att man samlas runt en grej å jobbar me en så hära med händerna. Ehee... istället för alla sitter eskä- enskilt liksom å gör sina egne grejer. Ja tror de ehee... e positiv påverkan på gemenskapen. För alla stog ju å pratade så hägra å liksom samtalade under tiden, så att de blir ju, de blir ju bättre sammanhållning då.⁷¹

Tom i första gruppen

⁶⁷ Intervju 28 oktober 2010 med Ida åk 1, (andra gruppen), elev från innerstadsgymnasium i Stockholm.

⁶⁸ Intervju 25 oktober 2010 med Linda åk 1, (första gruppen), elev från innerstadsgymnasium i Stockholm.

⁶⁹ Svedberg (1992), s. 19.

⁷⁰ Ibid., s. 20,

⁷¹ Intervju 25 oktober 2010 med Tom åk 1, (första gruppen), elev från innerstadsgymnasium i Stockholm.

/.../. Jag i varje fall tänkte lite på va dom bredvid hade för [xx] typ. Vi säger typ dom bredvid mig hade en färg så tänkt... ja kanske gör... en annan färg så de inte blir liksom samma. Så, de på ett sätt kanske påverkade? /.../. Jag tycker för mig typ, färger kanske å sen man gick över till någon annans liksom typ, område då tänkte väl så här liksom, sen va... bara jag går över här nu. Man prata lite så här me varandra, så. Ma... inte bara gå rakt igenom. Ja va här liksom typ, ja tog över din ruta. Så liksom man prata vi me varandra om de, å så typ tänkte m... man på färger å så.⁷²

Linda i första gruppen

Tom och Linda svarade olika på frågeställningen. Jag tolkar det som att båda syftar till hur gemenskapen påverkades av formen för arbetet i workshopen. Tom menade att arbetsmetoden för uppgiften gynnade gemenskapen. Dels för att den bestod av fysiskt arbete som alla tillsammans deltog i och dels för att alla kunde samtala med varandra medan de arbetade. Det fysiska arbetet och samtalen mellan deltagare som Tom diskuterar är en del av gruppens samverkan, vilket synliggörs med hjälp av den bearbetade workshopen i projektet. Linda pratade mer om hur uppgiften fungerade tekniskt sett i gruppen. Hur hennes val i det skapande arbetet påverkades av de övriga klasskamraternas tillvägagångssätt. Jag tolkar hennes beskrivningar som att varje deltagare påverkades av varandras arbeten som i och med det påverkade samarbetet i gruppen.

Kreativa processer i grupp är sociala, vilket framkom genom att deltagarna tog hjälp av och lånade från andras idéer, tankar och färdigheter.⁷³ Under arbetets gång utvecklades ett samarbete mellan vissa elever, där somliga började arbeta parvis. Denna uppdelning tycktes vara spontan, vilket kanske uppkom utifrån den position man intog vid arbetets början? Samarbetet handlade om hur var och en med sina erfarenheter kunde hjälpa varandra i arbetsprocessen. Varje klass är unik i sin sammansättning av individer. Det kan bidra till olika uppfattningar gällande deltagarnas upplevelser av gemenskapen i klassen varför frågan ställdes: Hur påverkade workshopens utformning sammanhållningen i klassen?

Men de gjorde ju att man kunde jobba mycke tillsammans också, att inte någon satt i den ende av klassrummet å någon satt i den. Utan man satt ju liksom runt så att man såg alla hela tiden å... /.../. Liksom, liksom, prata med alla samtidigt som man ss... va där⁷⁴

Anna i andra gruppen

⁷² Intervju 25 oktober 2010 med Linda åk 1, (första gruppen), elev från innerstadsgymnasium i Stockholm.

⁷³ Strandberg (2006), s. 105.

⁷⁴ Intervju 28 oktober 2010 med Anna åk 1, (andra gruppen), elev från innerstadsgymnasium i Stockholm.

Anna upplevde att workshopens utformning bidrog till att alla kunde se varandra. Till följd av det kunde alla deltagare prata med varandra samtidigt. Vygotskij menar bland annat att aktivitet handlar om att prata med andra. ”Det som händer är att språket med dess speciella form och innehåll, börjar påverka aktiviteten”.⁷⁵ Aktivitet och tänkande i aktiviteten bildar alltså en ny enhet där språket formar handlingen till en struktur.⁷⁶ Inom socialkonstruktionismen får den fysiska verkligheten sin *betydelse* genom språket.⁷⁷ Genom att stå i en ring där alla kunde prata och se varandra under tillverkningsprocessen medverkade till att eleverna lättare kunde ta emot tips och råd ifrån varandra. Att kunna samtala med varandra under arbetets gång bidrog till samverkan och samarbete i gruppen.

Resultat och tolkning

Grupparbeten

I vissa skolor är lärare skeptiska mot grupparbeten vilket kan vara en anledning till att grupparbeten förekommer i begränsad utsträckning.⁷⁸ Genom empiriska studier av grupparbeten har det visat sig att det kan gå över styr och ge dåliga resultat. Jag upplever att *dåligt resultat* är mångtydligt och omfattas av många element. Det kan innebära att gruppens samarbete är dåligt, vissa elever deltar inte aktivt eller att några tar rollen som expertis och styr gruppens verksamhet. Det sistnämnda ser jag som ett stort problem, då det ofta innebär att elever med hög status förväntas vara kompetenta och elever med låg status inkompetenta.⁷⁹ I min undersökning kunde jag inte upptäcka ovanstående problematik, men att vissa deltagare upplevde att det inte var så mycket samarbete i workshopen trots att det var en bra gemenskap i gruppen. Vid grupparbeten kan olika slags behov väckas, till exempel viljan av att bli omhändertagen ifall man upplever att det är svårt att klara av den förestående uppgiften.⁸⁰ I projektet ”Runda mattan” bedömer jag att det inte fanns liknande behov. Däremot har jag från

⁷⁵ Strandberg (2006), s. 114.

⁷⁶ Ibid., s. 114,

⁷⁷ Tegnér (2010), s. 2.

⁷⁸ Stensmo (2008), s. 181.

⁷⁹ Ibid., s. 182,

⁸⁰ Selander, Staffan och Ulla-Britt (2007), s. 65.

tidigare erfarenheter märkt att enskilt arbete med en uppgift ökat behovet av att bli omhändertagen på grund av olika svårigheter som eleven upplevt.

En individ ingår i många olika system, vilka påverkar varandra ömsesidigt och kan bilda nya system. En viktig tanke är att alla system strävar efter någon sorts *balans*. Om t ex någon i en arbetsgrupp vill ändra på uttalade eller outtalade regler, kommer han eller hon att märka att det vanligen uppstår processer som motverkar förändringar. Genom detta polariserande samspelsmönster får gruppen ”bromsare” som vill återställa ordningen och ”gasare” som ständigt vill förändra.⁸¹ I denna studie har jag via arbetets gång insett vilken betydande roll en pedagog förfogar över.

Pedagogen som medverkande idégivare

Min intention var att avstå från att styra olika val i arbetsprocessen, och istället prägla en samstämd roll med gruppen, så att alla medverkande enades om den handledande rollen. Informanterna menade att pedagogens medverkan i workshopen näst intill var omärkbar i förhållande till helheten av arbetsprocessen. Vilket kan bero på att alla lärde av alla och ingen tog en tydlig roll som undervisare. Denna aspekt har i sin tur anknytningar till åsikter från vissa aktörer inom transformationsdesignen. Där läraren inte anses vara den enda som kan hjälpa till med att lära ut, likaså designers är inte längre de enda som kan designa.⁸²

Med undantag för bland annat introduktionen av workshopen innebar min pedagogiska roll till stor del av att vara en av de medverkande i både arbetsprocessen och att fullfölja undersökningsmetodens mål. Där den utarbetade arbetsmetoden styrde arbetsprocessen. Detta i sin tur kan ses som formen för vad som ska läras ut och styra tillverkningsprocessen. Material och en färdigkonstruerad startpunkt var ramarna och verktygen för hur uppgiften skulle utföras. Startpunkten var utgångsläget från vart gruppen skulle börja. Ett annat styrmedel var att alla skulle vara med och tillverka ett och samma föremål i form av en rund matta. Varje grupp fick godta det en annan grupp åstadkommit under varje workshopstillfälle. Min pedagogiska roll i projekt ”Runda mattan” bidrog till att jag tillskillnad från övriga deltagare kunnat vara med i alla tre workshops som ingick i tillverkningen av mattan.

Genom pedagogens medverkan i ett annorlunda undervisningssammanhang kan nya uppfattningar bildas och på så vis ett nytt mönster i gruppen. Workshopen kan ses som ett

⁸¹ Svedberg (1992), s. 27.

⁸² Burns m. fl. (red) (2006), s. 2.

verktyg för att skapa olika händelseförlopp och för att lyfta fram undersökningens resultat. För att nå fram till undersökningens syfte testades all dagliga mönster med att brytas mot oväntade målsättningar och förväntningar. Lärandet skulle vila på den informella nivån, där prestationerna inte styrdes av betygsbaserade grunder, eller där tidigare erfarenheter inte betonades, där inget var rätt eller fel. Utgångsläget var som sagt experimentellt och någon överskådlighet fanns inte. Vi utgick alla från snarlika förutsättningar, för ingen hade erfarenhet av detta arbete och ingen visste vart slutresultatet skulle landa. Rollen som deltagande observatör baseras på att undersökaren observerar informanternas sociala krets i en skolmiljö som är kopplad till ett designpedagogiskt projekt. Genom att själv delta i aktiviteter som gruppen genomför, ges en större förståelse utav deras tillvaro. ”Att förstå någon annan är svårt om man inte försöker sätta sig in i hur vardagen ser ut för dem man försöker förstå”.⁸³

Trots att workshopens utformning kan gynna en gemenskap fanns det skillnader mellan de tre klasserna som ingick i undersökningen. Grupperna skilde sig både karaktärsmässigt och i sitt agerande för hur uppgiften i workshopen skulle lösas. Jag tolkar det som att klassernas sammansättning av elever och hur långt arbetsprocessen framskridit påverkade starkt gruppernas tillvägagångssätt i projektet ”Runda Mattan”.

Bild 14: Medverkande pedagog

Slutdiskussion

Grupperna skilde sig främst från varandra igenom hur långt de kommit i arbetsprocessen. Olika stadier i framställningen av mattan påverkade gruppernas beslut och förhållningssätt. Trots att konstruktionen av workshopen skulle gynna samverkan och samarbete i en grupp, förstod jag att det goda arbetsklimatet främst berodde på sammansättningen av elever som

⁸³ Lalander, Johansson (2009), s 237.

ingick i grupperna. Frågorna som ställdes i helklass skulle både främja för en diskussion mellan mig och ungdomarna, samt öppna upp för nya iakttagelser kring hur man kan arbeta som en hel grupp.

Förutom att samverkan och samarbete resulterade i artefakten ”Runda mattan”, är elevernas svar på mina intervjufrågor det resultat som jag fick från min undersökning. Genom intervjuerna kunde elevernas åsikter komma fram, gällande projektet ”Runda mattan”. Att låta elever svara på frågor kring uppgifter som ingår i ett projekt bidrog till att eleverna fick reflektera över sitt och andras arbete i ett gemensamt projekt. Detta medverkade till att eleverna fick en större insyn i att arbeta med alternativa metoder i en större grupp.

Grundmotivet för projektet ”Runda mattan” har bland annat varit att motverka negativa faktorer som antingen kan finnas eller formas i en grupp. Där ibland uppkomsten av negativa *normer*, vilket i vissa avseenden kan ge negativa effekter för en hel grupp. Tillexempel, en liten grupp elever rangordnar efter vissa normer som de anser bör råda över en hel grupp. Detta innebär att det skapas en negativ *norm* som övriga gruppmedlemmar ska förhålla sig till. Jag anser att det nästan alltid handlar om negativa *normer* om en liten del av en grupp bestämmer hur de övriga gruppmedlemmarna ska agera och resonera. Många gånger innebär det att en del elever inte respekteras med samma villkor som övriga medlemmar i en grupp. Jag delar åsikt med Ambjörnssons som *I en klass för sig* skriver att normen aldrig finns i kraft av sig själv. Snarare existerar den bara i relation till en tänkt och utpekad motpol.⁸⁴ Det är värt att fundera över hur stor inverkan skolans struktur har över hur unga skapar sina värderingar om varandra. Gert Biesta, professor i pedagogik, beskriver i sin bok *Bortom lärande*, att många utbildningspraktiker utformas med socialisation i sikte. Den handlar om att infoga nykomlingar i en rådande kulturell och sociopolitisk ordning.⁸⁵

För att något nytt ska uppstå menar jag att man måste röra om i en befintlig tillvaro. Att bryta normer och skapa nya metoder för inläring och samspel i grupper, anser jag kan utveckla ett samhälle på ett positivt sätt. Jag instämmer med Tegnér tankar, att vi måste se hur vi i interaktion och kommunikation värderar personer och fenomen i enlighet med eller i opposition till ”gällande” värderingar och normer.⁸⁶ Ett samhälle är mångsidigt och inga förändringar avser att vara bestående, då helheten ständigt är i rörelse med nya riktningar.

Det som tidigare nämnts som negativa normer i denna studie syftar också till de normer som binder oss till vissa mönster och hämmar vår kreativitet. Av den orsaken är det

⁸⁴ Ambjörnsson (2004), (jfr Morrison 1992), s. 22.

⁸⁵ Biesta, Gert (2006), *Bortom lärandet. Demokratisk utbildning för en mänsklig framtid*. Lund: Studentlitteratur, s. 7.

⁸⁶ Tegnér (2010), s. 5.

värt att belysa frågan om, ifall kreativitet behövs i skolan? Vygotskij menar att kreativ förmåga inte är önskvärd i ett stabilt samhälle som vet hur morgondagen ser ut. ”Men ett sådant samhälle finns inte!”⁸⁷ En annan forskare vid namnet K. Bergqvist menar att grupparbete är ett viktigt instrument för att undervisa i ett demokratiskt samhälle, samtidigt som det är en pedagogisk lösning på svårigheter med elevers olika förmågor.⁸⁸ Utifrån tidigare erfarenheter som elev och aspirant under VFU perioder har jag uppfattat att olika former av undervisningsmetoder kan öppna för alternativa metoder när det gäller samarbete som leder till ny kunskap. För att skapa nya undervisningsformer anser jag att en viss typ av *normer* måste vidgas för att ge utrymme åt nya värderingar i vad kunskap kan betyda för ett samspel mellan människor. Att arbeta i grupp med ett gemensamt mål ser jag som en ny form av vad kunskap kan innebära. Det är viktigt att vi får kunskap som är sammankopplad till den tillvaro vi lever i tillsammans med andra

⁸⁷ Strandberg (2006), s. 102.

⁸⁸ Forslund Frykedal (2008), s. 2.

Källförteckning

Tryckta källor:

Ambjörnsson, Fanny (2004) *I en klass för sig. Genus, klass och sexualitet bland gymnasietjejer*. Stockholm: Ordfront förlag.

Biesta, Gert (2006) *Bortom lärande. Demokratisk utbildning för mänskligare framtid*. Lund: Studentlitteratur.

Burns, Colin m. fl. (red) (2006) *Red Paper 02 Transformation Design*, London: Design Council.

Burr, Vivien (2003) *II: Social constructionism*, Routledge, USA och Canada.

Forkby, Torbjörn (2007) *Diskursanalys i praktiken*, Börjesson, Mats & Palmblad, Eva (red.) Liber AB Malmö.

<http://swepub.kb.se/bib/swepub:oai:DiVA.org:liu-11341>

Forslund Frykedal, Karin (2008) *Elevers tillvägagångssätt vid grupparbete - om ambitionsnivå och interaktionsmönster i samarbetssituationer*, Upplaga 1:1 Lindköpings Universitet, Institutionen för beteendevetenskap och lärande Lindköping.

Forssell, Anna (2005) red. *Boken om pedagogerna*. V: Stockholm: Liber AB.

Kullberg, Birgitta (2004) *Etnografi i klassrummet*. Lund: Studentlitteratur AB.

Lalander, Philip, Johansson, Thomas (2009) *Ungdomsgrupper i teori och praktik*. III: Lund: Författarna och Studentlitteratur AB.

Lenz Taguchi, Hillevi (1999) *III: Varför pedagogisk dokumentation?* Stockholm: HLS Förlag.

Rostvall, Anna-Lena & Selander, Stefan (2008) *Design för lärande*. Stockholm: Författarna och Nordstedts Akademiska Förlag.

Selander, Staffan och Ulla-Britt (2007) *ProfessionellHandledning*, Lund: Studentlitteratur AB.

Stensmo, Christer (2008) *Ledarskap i klassrummet*. Lund: Studentlitteratur AB.

Strandberg, Leif (2006) *Vygotskij i praktiken. Bland plugghästar och fusklappar*. Stockholm: Nordstedt Akademiska Förlag.

Svedberg, Lars (1992) *Gruppsykologi. Om den inre och den yttre scenen – teori och tillämpning*. Lund: Studentlitteratur AB.

Ziehe, Thomas (2000) *Pedagogik en grundbok*. Stockholm: Liber AB.

Otryckta källor:

Intervju 21 oktober 2010 av Maria Taljo med gymnasieklass från naturvetenskaplig inriktning Åk1 på ett innerstadsgymnasium i Stockholm.

Intervju 28 oktober 2010 av Maria Taljo med Anna, gymnasieelev från naturvetenskaplig inriktning Åk 1 på ett innerstadsgymnasium i Stockholm.

Intervju 28 oktober 2010 av Maria Taljo med Ida, gymnasieelev från naturvetenskaplig inriktning Åk 1 på ett innerstadsgymnasium i Stockholm.

Intervju 25 oktober 2010 av Maria Taljo med David, gymnasieelev från naturvetenskaplig inriktning Åk 1 på ett innerstadsgymnasium i Stockholm.

Intervju 25 oktober 2010 av Maria Taljo med Linda, gymnasieelev från naturvetenskaplig inriktning Åk 1 på ett innerstadsgymnasium i Stockholm.

Intervju 25 oktober 2010 av Maria Taljo med Tom, gymnasieelev från naturvetenskaplig inriktning Åk 1 på ett innerstadsgymnasium i Stockholm.

Tegnér, Kajsa (2010-12-08) Stencil; *Om pedagogik på socialkonstruktionistisk grund*.

<http://www.ibl.liu.se/pedius/personal/forslund-frykedal-karin?l=sv>

Bildförteckning:

Fotodokumentation (oktober 2010) Projektet ”Runda mattan”.

Bild 1: Gruppbild på titelsidan, oktober 2010 av: Englund Levander, Malin.

Bild 2: Arbetets centrala punk, oktober 2010 av: Englund Levander, Malin.

Bild 3: Arbete av delar till mattan, oktober 2010 av: Taljo Maria.

Bild 4: Närbild av arbete, oktober 2010 av: Englund Levander, Malin.

Bild 5: Elev ritar sitt porträtt på flirtkula, oktober 2010 av: Englund Levander, Malin.

Bild 6: Arbetsmaterial, plastband, oktober 2010 av: Taljo, Maria.

Bild 7: Material och verktyg, oktober 2010 av: Taljo, Maria.

Bild 8: Material från plastsäck, oktober 2010 av: Taljo, Maria.

Bild 9: Grupp ett, oktober 2010 av: Taljo, Maria.

Bild 10: Grupp två, oktober 2010 av: Taljo, Maria.

Bild 11: Grupp tre, oktober 2010 av: Taljo, Maria.

Bild 12: Mattan när den är helt färdig, oktober 2010 av: Taljo, Maria.

Bild 13: Mattan i skolans trapphus, oktober 2010 av: Taljo, Maria.

Bild 14: Medverkande pedagog, oktober 2010 av: Englund Levander, Malin.